

Aspekt

FÖVQƏLADƏ HALLARIN QARŞISININ ALINMASI VƏ TERRORLA MÜBARİZƏ MƏSƏLƏLƏRİNİN QARŞILIQLI ƏLAQƏSİ

AKİF MARIFLI,
Tarix üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik
Akademiyaşının elmlər doktoru
proqramı üzrə dissertantı

Məqələdə mövzunun nəzəri və praktiki işlənməsi üçün məhfum və anlayışlar arasında qarşılıqlı əlaqənin təmin edilməsi metodologiyasından istifadə edilmişdir. Belə ki, burada əsas vurğu məhfum və anlayışların düzgün başa düşülməsi istiqamətində edilmişdir. Buna görə məhfum və anlayışların təsbiti, hüquqi və elmi əsaslandırılması istiqamətində həm hüquqi-normativ aktlara, həm də elmi-siyasi, sosioloji araşdırmalara diqqət edilmişdir.

Fövqəladə halların aradan qaldırılması məsələsi onların hüquqi və elmi təsbiti ilə yaxından bağlıdır. Fövqəladə hal ölkə üçün və ya hər hansı bir region üçün əsaslı təhlükə yaranan zaman fövqəladə vəziyyətin baş verməsi ilə əlaqədar dövlətin müvafiq strukturlarının verdiyi bəyanatdır.

Bu fəaliyyət tədbirləri nəticəsində hökumətin bəzi qurumlarının və eləcə də müəyyən edilmiş ərazidə qeyri-hökumət təşkilatlarının normal fəaliyyəti müvəqqəti məhdudlaşdırıla bilər, vətəndaşlar yaranmış vəziyyət və ona uyğun hüquqi prosedurların tətbiqi nəticəsində öz normal davranışını dəyişməyə məcbur ola və ya edilə bilər. Müvafiq hüquqi prosedurun işə düşməsi və ona uyğun tənzimlənmənin həyata keçirilməsi səbəbi ilə dövlət orqanlarına fövqəladə hallarla əlaqədar planlar həyata keçirməyə, o cümlədən vətəndaş azadlıqlarını və insan hüquqlarını müvəqqəti məhdudlaşdırmağa səlahiyyət verilə bilər. Fövqəladə halın elan edilməsi və ya fövqəladə vəziyyətin təsbit edilməsi ilə dövlət təsisatı öz üzərinə

düşən başlıca vəzifələri, insanların təhlükəsizliklərinin təmin edilməsini həyata keçirir. Bununla əlaqədar cəmiyyətin hüquqi və eləcə də həyata keçiriləcək fəaliyyətilə bağlı olaraq maarifləndirilməsi təmin edilməlidir ki, müəyyən hüquq və azadlıqların məhdudlaşdırılması normal qarşılana bilsin. Həyat və mal təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, eləcə də liberal dəyərlərin və insanların mütləq ifadə azadlıqlarının təmin edilməsi üçün fövqəladə halın aradan qaldırılması və fövqəladə vəziyyətin düzəldilməsi bir zərurətdir (5, s. 28-37).

Dövlət orqanları əhalidə fövqəladə vəziyyət və hallarda çaşqınlığın və təşvişin yaranmaması üçün öz tərəfindən inzibati, mətbuat, texniki imkanları səfərbər edərək təbliğat-

təşviqat tədbirləri həyata keçirir. Belə ki, fövqəladə hallara məruz qala biləcək icma üzvlərinin əvvəlcədən bu sahədə həyata keçirilən monitorinqlərdə, planlama və qiymətləndirmədə, eləcə də, təhsil proqramlarında iştirakı təmin olunur (9, 12-15). Fövqəladə hallarla bağlı hüquqi rejimlərin həyata keçirilməsi baxımından elmi ədəbiyyatlarda bir sıra təsnifatlar vardır. Bunlardan birində qeyd edilir ki, inzibati-hüquqi rejimlər bunlardır: 1) antiterror fəaliyyəti ilə bağlı; 2) fövqəladə hallarla bağlı; 3) müharibə vəziyyəti ilə bağlı (15, 394).

Fövqəladə halın elan edilməsi ehtiyacı müxtəlif səbəblərdən, dövlətə qarşı daxildən və ya xaricdən silahlı basqın olduqda, milli bədbəxtliklər üz verdikdə, vətəndaş narazılığı, epidemiyə, maliyyə və iqtisadi böhran və ya kütləvi etiraz zamanı meydana çıxma bilər. Son zamanlar bu təhlükələr kateqoriyasına terrorçu fəaliyyətlərin genişlənməsi də daxil olmuşdur. Bəzən konkret məkanlarda terror fəaliyyətlərinin güclənməsi ictimai asayişin pozulmasına, hətta humanitar fəlakətlərin yaranmasına belə gətirib çıxarda bilər. Çünki terror formaları, ünvanları bir çox hallarda fövqəladə halın yaranmasına gətirib çıxardır. Terror aktlarının hədəfləri mülki şəxslər, nəqliyyat vasitələri, ictimai və şəxsi evlər, sənaye müəssisələri

və təhlükəli obyektlər, magistral boru kəmərləri, qida maddələri və su təminatıdır (16, 56). Hədəflərin hər birində fəvqəladə halın yaranması üçün potensial vardır.

Burada müəyyən qədər terrorçuluğun mahiyyəti ilə bağlı olaraq bir sıra açıqlamalara ehtiyac vardır. Bəzi elmi təsbitlərə görə terrorçuluq, siyasi və ya ideoloji məqsədlərin həyata keçirilməsi üçün zorakılıq tədbirlərinə müraciət edilmiş vasitədir (8, 5-6). Terrorçu qruplaşmaların müəyyən sosial-psixoloji xüsusiyyətləri olur. Bəzi elmi ədəbiyyatlarda bu xüsusiyyətlərin aşağıdakı təsnifatları verilməkdədir: millətçi-separatçı, dini-fundamentalist, sosial-inqilabi (11, 14-15). Psixoloji məktəb nümayəndələri hesab edirlər ki, terrorçuluğun siyasi hədəfləri uzun müddətli təsir əldə edə bilər (7, 14). Digərləri isə belə hesab edirlər ki, terrorçuluq yalnız siyasi məqsədlər üçün həyata keçirilmir. O müxtəlif şəxslər və qruplar tərəfindən müxtəlif motivlərlə həyata keçirilə bilər (10, 3). Bir sıra müəlliflər isə terrorçuluğun qarşısının alınmasında fəvqəladə hallar orqanlarının və digər hüquq-mühafizə orqanlarının rolunun xüsusi olduğunu qeyd edirlər. Çünki bu qurumlar terrorçuluğu öyrənmək və önləmək üçün xüsusi imkanlara malikdirlər (12, 9-20). Terrorçuluğun mahiyyəti ilə bağlı maraqlı dəyərləndirmələrdən biri də BMT-nin keçmiş baş katibi Koffi Annana məxsusdur. Onun fikrincə, terrorçuluq BMT-nin tərəfdar çıxdığı bütün dəyərlərə, demokratiya, insan haqları, stabilliyə qarşı qlobal təhlükədir, məhz buna görə də ona qarşı qlobal cavab lazımdır (13).

Təbii ki, uzun müddətli siyasi məqsədlərin həyata keçirilməsi üçün fəvqəladə

hallara səbəb ola biləcək terror aktlarının həyata keçirilməsi terrorçuların maraqlarına cavab verməkdədir. Terrorçuluqla bağlı beynəlxalq hüquqi təsbitlər də mövcuddur. BMT bir təşkilat olaraq terrorçuluğu əhalinin əksəriyyətində qorxu yaratmaq məqsədi ilə həyata keçirilən kriminal akt kimi qiymətləndirir (14).

Bütün dövlətlər kimi Azərbaycan Respublikası da adı çəkilən təhlükələrlə mübarizə aparılması üçün müəyyən hüquqi-normativ bazaya malikdir. Azərbaycan Respublikasının müstəqil, suveren, demokratik dövlət kimi inkişafı naminə milli təhlükəsizlik siyasətinin və strategiyasının hüquqi əsaslarının yaradılmasına yönəlmiş Azərbaycan Respublikasının "Milli təhlükəsizlik haqqında" 29 iyun 2004-cü il tarixli 712-IIQ nömrəli Qanununda terror təhdidi və ona qarşı səmərəli mübarizə vəzifəsi haqqında konseptual müddəalar öz əksini tapmışdır (4, s.366-384). Qanunla beynəlxalq terrorçuluq Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyinə əsas təhdidlər kimi nəzərdə tutulmuş, müvafiq olaraq, beynəlxalq terrorçuluğa və

transmilli cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın həyata keçirilməsi Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün əsas tədbirlər qismində müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan terrorçuluqla mübarizənin yalnız hərbi aspektlərinə deyil, eyni zamanda humanitar aspektlərinə də böyük önəm verir. Əlbəttə ki, bu sahədə fəaliyyətin düzgün bir şəkildə təşkili üçün fəvqəladə halların aradan qaldırılması istiqamətində müvafiq qurumların imkanlarının və kadr heyətinin bacarıqlarının artırılması istiqamətində xeyli işlər görülmüşdür. Azərbaycan humanitar fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı bir sıra beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etmişdir.

Beynəlxalq terrorun diqqət mərkəzində olan Azərbaycanda terror təhlükəsi hər an real olduğundan respublikamızın əks kəşfiyyat və xüsusi xidmət orqanları daimi olaraq bu bəlaya qarşı ciddi mübarizə aparır və onun qarşısının qabaqcadan alınması üçün yeni üsul və vasitələr axtarır.

Azərbaycan Respublikası tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası

müqavilələrə əsasən terrorçuluğa qarşı mübarizə sahəsində xarici dövlətlərlə, onların hüquq-mühafizə və xüsusi xidmət orqanları ilə, habelə terrorçuluğa qarşı mübarizə aparən beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edir. Terrorçuluğa qarşı mübarizə sahəsində istər universal, istərsə də regional təşkilatlar səviyyəsində əməkdaşlığı gücləndirməklə Azərbaycan indiyədək terrorçuluğa qarşı mühüm beynəlxalq və regional konvensiyalara qoşulmuş, terrorçuluğa, mütəşəkkil cinayətkarlığın digər növlərinə qarşı mübarizəyə dair 13 ikitərəfli saziş, 15 protokol və 2 memorandum imzalamışdır (6., 17, s.208). Bura birbaşa olmasa da, Azərbaycan Respublikasının fəvqəladə halların aradan qaldırılması istiqamətində qoşulduğu beynəlxalq və ikitərəfli hüquqi-normativ aktlar da aiddir.

Azərbaycan Respublikasında fəvqəladə halların aradan qaldırılması ilə Fəvqəladə Hallar Nazirliyi məşğul olur. Bu qurum Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamı əsasında yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasında təbii fəlakətlərin, texnogen

xarakterli qəzaların və yağınlının qarşısının alınmasını, onların nəticələrinin aradan qaldırılmasını, belə hallarda xilasetmə və bərpa işləri üzrə müvafiq orqanların fəaliyyətinin vahid mərkəzdən idarə olunmasını, ölkədə mülki müdafiə işinin təşkilini və həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 7-ci bəndini rəhbər tutaraq ölkə başçısı nazirliyin yaranması haqqında sərəncam imzalamışdır (1, s.3-4, 5, s. 28-40). Azərbaycan Respublikası fəvqəladə hallar siyasətini həyata keçirən icra orqanı olan Fəvqəladə Hallar Nazirliyi yarandığı ilk gündən beynəlxalq əməkdaşlıq və tərəfdaşlığı öz fəaliyyətinin əsas prinsiplərindən biri kimi müəyyənləşdirmişdir. Nazirliyin yaranmasından ötən müddət ərzində ikitərəfli əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi, kadr hazırlığı sahəsində birgə tədbirlərin həyata keçirilməsi, fəvqəladə halların səmərəli idarə edilməsi, habelə fəlakətlər zamanı qarşılıqlı yardımın təmin edilməsi məqsədilə artıq bir çox xarici dövlətlərin müvafiq qurumları ilə əməkdaşlıq haqqında müxtəlif beynəlxalq sənədlər imzalanmış, müxtəlif səviyyəli qarşılıqlı səfərlər həyata keçirilmişdir.

Fəvqəladə Hallar Nazirliyi BMT, NATO, ATƏT, MDB, GUAM, Kimyəvi Silahların Qadağan edilməsi Təşkilatı, Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatı, Almaniya Federativ Respublikasının Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyəti, Yaponiyanın Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyi və digər beynəlxalq və regional təşkilatlarla

işgüzar əməkdaşlıq əlaqələri qurmuşdur.

Əməkdaşlıq çərçivəsində, xarici ölkələrin müvafiq dövlət qurumları, beynəlxalq və regional təşkilatlar tərəfindən keçirilən müxtəlif beynəlxalq konfrans, trening, seminar, yarış və təlimlərdə Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin əməkdaşlarının iştirakı ilə yanaşı, Nazirliyin təşkilatçılığı və ev sahibliyi ilə Bakı şəhərində bir sıra müxtəlif tədbirlər keçirilmişdir.

Fəvqəladə halların aradan qaldırılması dövlətin üzərinə düşən mühüm funksiyalardan biridir. Bunun üçün dövlət tərəfindən milli qanunvericilik əsas alınaraq fəvqəladə vəziyyət elan edilə bilər. Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə görə Fəvqəladə vəziyyət qanuna uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının ayrı-ayrı yerlərində Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin konstitusion hüquq və azadlıqlarının, habelə mülkiyyət formasından asılı olmayaraq, bütün hüquqi şəxslərin hüquqlarının və qanuni mənafələrinin bu qanun ilə müəyyən edilmiş qaydada məhdudlaşdırılmasına və onların üzərinə əlavə vəzifələr qoyulmasına yol verən, eləcə də yerli özünüidarə orqanlarının, onların vəzifəli şəxslərinin fəaliyyətini tənzipləyən xüsusi hüquqi rejimdir(3). Azərbaycan Respublikasının bu sahədə əsas aldığı hüquqi prinsiplər öncə də göstərdiyimiz kimi beynəlxalq hüquqi standartlara uyğundur. Bu bir daha onu göstərir ki, milli və beynəlxalq hüquqi baza arasında fəvqəladə halların qarşısının alınması məsələsində qanunvericilik prinsiplərinin unifikasiyası da xüsusi önəm daşıyan məsələlərdəndir. Bəzən bu sahədə milli və beynəlxalq

qanunvericiliklər arasında baş verən kollizial hallar fəvqəladə halların qarşısının alınması məsələsində qüvvələrin tam istifadə edilməsinə imkan vermir. Hətta beynəlxalq yardımın göstərilməsi qarşısında bir səddə çevrilə bilər.

Məqalədə ifadəsini tapmış olan mövzu ilə bağlı olaraq müəyyən qənaətlərin ortaya qoyulması məqsədi ilə aşağıdakı düşüncələrin elmi ictimaiyyətin və eləcə də peşakar fəaliyyətlə məşğul olanların diqqətinə çatdırılmasını istərdik. Burada fikirləri aşağıdakı kimi qruplaşdıraraq söyləmək olar ki, fəvqəladə halların aradan qaldırılması üçün müəyyən qurumların və vasitələrin mövcudluğu əsas şərtlərdəndir. Lokal mənada fəvqəladə halların fəsadlarının aradan qaldırılması ilə təşkilat və qurumlar məşğul ola bilərlər. Lakin ölkə miqyasında və ya beynəlxalq miqyasda baş verəcək fəvqəladə halların fəsadlarının aradan qaldırılması üçün dövlət siyasətinin düzgün qurulması lazımdır. Bunun üçün müəyyən fəaliyyətlərin sıralama ilə həyata keçirilməsi zəruridir.

Lokal mənada dedikdə, istənilən bir qurumun öz daxilində fəvqəladə halların qarşısının alınması siyasət və vasitələrinin olmasıdır. Bu imkanlar hüquqi və texniki baxımından hansısa bir təşkilatın, qurumun daxili təhlükəsizliyinin təmin edilməsi əsasında proqramlaşdırılmışdır. Xüsusi ilə, belə tələblər dünyanın aparıcı şirkətlərində görülməkdədir. Hətta, bəzi hallarda bu şirkətlərin müvafiq vəzifəli şəxsləri və səlahiyyətli qurumları dövlət proqramlarının icrasını diqqətdə saxlayır və dövlət orqanlarının təcrübəsindən istifadə edirlər. Deyilən

məqamlar özünü tam əks istiqamətdə də göstərə bilər. Dövlətin fəvqəladə halların qarşısının alınmasında lokal təcrübədən geniş aspektdə və mənada istifadəsi də mümkündür.

Fəvqəladə halların yaranma səbəblərinə diqqət yetirmək lazımdır. Fəvqəladə hadisə hər hansı bir prosesin gedişində normadan kənara çıxma nəticəsində baş verir. Hadisənin inkişaf xarakteri və onun nəticələri isə müxtəlif mənşəli pozulma faktları ilə müəyyənləşdirilir. Bu sistemin fəaliyyətini pozan təbii, antropogen, sosial və ya digər təsirlər ola bilər.

Fəvqəladə hadisənin yaranma səbəbinin müəyyən edilməsi qədər mühüm əhəmiyyətə malik olan ikinci məsələ isə bu zaman ortaya çıxma biləcək risklərin qiymətləndirilməsidir. Bəzi ədəbiyyatlarda bu məsələ belə açıqlanır ki, risk hadisənin baş vermə ehtimalı və baş verəcəyi təqdirdə onun potensial nəticələrinin dərəcəsinin ifadəsidir. Deməli, baş vermə ehtimalının və yaxud nəticələrin kəskinliyinin azaldılması ilə risk səviyyəsi aşağı salına bilər. Hər hansı ilkin qəzanın baş verməsinin qarşısının alınması mübahisəlidir, buna görə də, ən səmərəli vasitə insanlara və ya ətraf mühitə zərər yetirə biləcək risk ehtimalının aşağı salınmasıdır (2, 7-12., 18, s.59-61,).

Amerikan müəlliflərinin fikrinə görə, risk kitablardan və ya kompüterin məlumat bazasından müəyyən edilmiş, onlar hiss edilməz olaraq hər hadisədə müxtəlif olur və ixtisaslı mütəxəssislər tərəfindən qiymətləndirilir. Baxmayaraq ki, risk tamamilə aradan qaldırılmasa da, uğurla idarə oluna bilər. Fəvqəladə hallarda cavab tədbirlərinin məqsədi cəmiyyət və icma üçün risk səviyyəsini minimuma endirməkdir.

Fövqəladə müdaxilə zamanı mütəxəssislər öz rollarını riski öyrənməkdə deyil, riski qiymətləndirmədə göstərməlidirlər (19, s.204-209).

Beləliklə, bütün nəzərdən keçirilən amillərin kompleks yekunu olaraq onu demək lazımdır ki, fəvqəladə halların aradan qaldırılması zamanı hüquqi və texniki fəaliyyətin qarşılıqlı əlaqələndirilməsi lazımdır. Hüquqi və texniki bazanın həyata keçirilməsində Azərbaycan Respublikası rəhbərliyi tərəfindən mühüm işlər görülmüşdür. Bununla belə global inkişaf və fəvqəladə halların çoxalması hüquqi və texniki bazanın dövrü təkmilləşdirilməsini zəruri edir.

İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT:

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 dekabr 2005-ci il tarixli Sərəncamı // Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyi Haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və Sərəncamları. Bakı – 2007, 142 s.
2. Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) Şirkətinin Genişləndirmə layihəsi, Azərbaycan Ətraf Mühitə və Sosial Sahəyə Təsirin Qiymətləndirilməsi Layihənin Açıqlanması. Təhlükələrin Analizi və Riskin Qiymətləndirilməsi Yanvar 2013, 257s.
3. Fövqəladə vəziyyət haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu "Azərbaycan" qəzeti, Bakı, 2004, 27 iyul, № 172.
4. Milli təhlükəsizlik haqqında Azərbaycan Respublikasının 29 iyun 2004-cü il tarixli 712-IIQ nömrəli qanunu // Azərbaycan Respublikasının

hərbi qanunvericilik ensiklopediyası. Bakı, Elm-2013. 1268s.

5. Mülki Müdafiə haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu (30 dekabr 1997-ci il, № 420-IQ) // Fövqəladə hallar və mülki müdafiə haqqında sənədlər toplusu. Bakı, Qanun-2007, s. 28-37. // 9 mart 2004-cü il tarixli, 603-IIQD nömrəli; 4 mart 2005-ci il tarixli, 856-IIQD nömrəli; 21 oktyabr 2005-ci il tarixli, 1030-IIQD nömrəli qanunlara əsasən əlavələr və dəyişikliklərlə.

6. Terrorçuluğa qarşı beynəlxalq mübarizə üzrə çoxtərəfli qrup (KMT). Milli səviyyədə nailiyyətlər. Azərbaycan. Bakı, 2002.

7. Horgan, J. Divided We Stand: The Psychology and Strategy of Ireland's Dissident Terrorists. New York: Oxford University Press 2013. p.203.

8. Human Rights, Terrorism and counter-terrorism. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Fact Sheet No. 32, Geneva 2008, p.72

9. INEE Minimum Standards for Education in Emergencies, Chronic Crises, and Early Reconstruction, INNE, London 2006. p.96

10. Peter R. Neumann. Terrorism in the 21st century. Compass 2020. December 2008, p.18

11. Rex A. Hudson. The sociology and psychology of terrorism: Who becomes a terrorist and why? A report prepared under an interagency agreement by the Federal Research Division, Library of Congress. September 1999, p.178

12. Ronal.V.Clarke and Graeme.R.Newman, Policing: a-police and the prevention of terrorism, journal of policy and practice - oxford journals, Volume 1, Issue 1, p.20

13. Secretary-General Kofi Annan, 17 June 2004,

SG/ SM/9372 // Terrorism strikes at very heart of all un stands for, says secretary – general in message to tashkent ceremony // <http://www.un.org/News/Press/docs/2004/sgsm9372.doc.htm>

14. The UN General Assembly Resolution 49/60 (adopted on December 9, 1994) // <http://www.un.org/documents/ga/res/49/a49r060.htm>

15. Громов М.А. Чрезвычайные правовые режимы, как подсистема административно-правовых режимов // пробелы в российском законодательстве № 1, 2008, с.394-396

16. Поляков А.В. Защита населения и объектов народного хозяйства в чрезвычайных ситуациях: курс лекций. В 2ч. ч.1: Характеристика, прогнозирование и предупреждение чрезвычайных ситуаций. – Мн. БГУ, 2009. 148 с.

17. Nəbiyev Ə. Beynəlxalq terrorçuluq. Bakı – 2011, 282 s.

18. Internatioanal Strategy for Disaster Reduction (ISDR) Towardas a culture of Prevention: Disaster Risk Reduction Begins at school. Good Practices and Lessons Learned. United Nations 2007, p. 143.

19. Gregory G.Noll, Michael S. Hildebrand. Special Operations for Terrorism and Hazmat Crimes. US – Red Hat Publishing 2002. p.352.

Açar sözlər: Azərbaycan, fəvqəladə hal, mülki müdafiə, xilasetmə, təhlükə, terrorçuluq.

Keywords: Azerbaijan, emergency, civil defense, threat, rescue, terrorism.

Ключевые слова: Азербайджан, чрезвычайная

ситуация, гражданская оборона, спасение, опасность, терроризм.

Akif Marifli

Ph.D. in History,

The Dissertator doctor of sciences of The Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan

OVERVIEW

Mutual Relationship of Prevention of Emergency Cases and

Fight against Terror

The paper discusses prevention of and response to emergency cases. It analyses the legal and political bases of the policy of Azerbaijan Republic on emergency cases, the logistical preparedness of Azerbaijan for emergency cases against international terrorism threats and the perspectives of the national activity directed to response to emergency cases caused by international terrorism.

The paper discusses the relations of emergency cases and terrorism. It also describes the targets of terror acts and emphasizes that there is possibility of occurrence of an emergency case in each of these targets. The paper discusses response to emergency cases and analysis of national practice in fight against terrorism.

The paper also emphasizes that Azerbaijan attaches importance not only to military aspects, but also humanitarian aspects in fight against terrorism. It addresses a range of legal and normative as well as technical arrangement issues. At the end, the author summarizes his opinion by some brief digest and legislative, informative and literature bases are used.

Article was devoted to the problem of prevention and elimination of the

consequences of emergency situations. Some of the legal and technical issues were touched up in this article. In the end the author overviewed his opinion with short summary. Legislation and informative databases were used in this article.

Акиф Марифли
Доктор философии по истории,
Диссертант Академией Государственного Управления при Президенте Азербайджанской Республики по степени доктора наук.

РЕЗЮМЕ

Связь между предотвращением чрезвычайных ситуаций и вопросов борьбы с терроризмом.

Задача была посвящена

вопросам предотвращения чрезвычайных ситуаций и их ликвидации последствий. Здесь разъяснялась юридическо-политическая основа политики чрезвычайных ситуаций Азербайджанской Республики и перспективы национальной деятельности в сфере предотвращения чрезвычайных ситуаций, являющихся результатом международного терроризма. В статье говорится о связи между чрезвычайными ситуациями и терроризмом. В то же время, показываются мишени террористических актов, и идёт речь о предотвращении чрезвычайных ситуаций в каждой из этих мишенях и об определении национальной практики в борьбе с терроризмом. В статье, также, указываются не только военные аспекты

Азербайджана в борьбе с терроризмом, но и в то же время, приоритет гуманитарных аспектов.

Здесь были обобщены ряд юридическо-нормативных и авторских мыслей и были использованы законодательные, информационные и литературные базы.

XÜLASƏ

Məqalə fəvqəladə halların qarşısının alınması və onların nəticələrinin aradan qaldırılması məsələlərinə həsr edilmişdir. Burada Azərbaycan Respublikası fəvqəladə hallar siyasətinin hüquqi-siyasi əsasları, beynəlxalq terrorizm təhlükələrinə qarşı Azərbaycan Respublikasının fəvqəladə hallar üzrə maddi texniki hazırlığı və beynəlxalq terrorizmin törətdiyi fəvqəladə halların aradan qaldırılması istiqamətində milli fəaliyyətin

perspektivləri təhlil edilmişdir. Məqalədə fəvqəladə hal və terrorçuluğun əlaqəsindən bəhs edilir. Eyni zamanda terror aktlarının hədəfləri göstərilir və bu hədəflərin hər birində fəvqəladə halın yaranması üçün potensialın olduğu qeyd olunur. Məqalədə fəvqəladə halların aradan qaldırılmasından və terrorçuluqla mübarizədə milli praktikanın təhlilindən söz açılır, Azərbaycanın terrorçuluqla mübarizədə yalnız hərbi aspektlərə deyil, eyni zamanda humanitar aspektlərə də önəm verdiyi göstərilir. Burada həmçinin bir sıra hüquqi-normativ və texniki təşkil edilmə məsələlərinə toxunulmuşdur. Yekunda müəyyən qısa nəticə ilə müəllif fikrini icmallaşdırmış, qanunvericilik, informativ və ədəbiyyat bazasından istifadə edilmişdir.

